



## ***Буданцева Наталія Іванівна***

Вчитель-логопед спеціального навчально-виховного  
комплексу №5,  
кваліфікаційна категорія  
«спеціаліст вищої категорії»,  
педагогічне звання

«вчитель-методист».

**Закінчила:** Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, за спеціальністю «корекційна освіта (за нозологіями)».

Кваліфікація «вчитель загальноосвітньої спеціальної школи для дітей з вадами інтелектуального розвитку, слуху, зору та мови, корекційний педагог».

Диплом 12 ДСК №252398 від 01.07.2012р.

**Курси підвищення кваліфікації:** Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2017р.

**Нагороджена:** Грамота Управління освіти і науки Дніпродзержинської міської ради від 30.03.11 №114«ос» «за III місце у міському огляді-конкурсі в номінації «Логопедичний кабінет загальноосвітнього закладу».

Диплом Національної академії педагогічних наук України Інститут обдарованої дитини НАПН України 2014 року «за III місце у III-му Всеукраїнському конкурсі «Творчий учитель-обдарований учень»

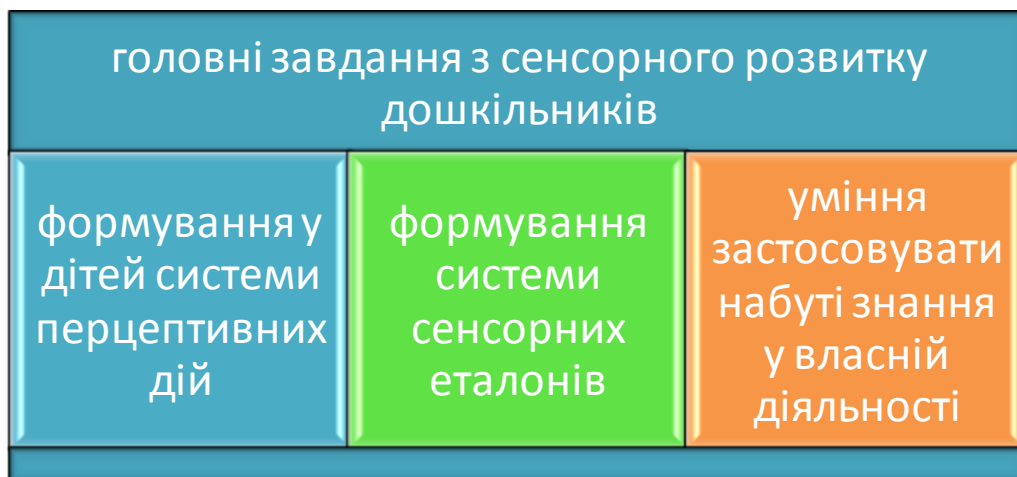
Грамота за активну участь у Всеукраїнському конкурсі-акції «Я торкаюсь до майбутнього» ТОВ «Редакція освітянських видань» та «Бібліотечка вихователя дитячого садка» 2017 рік, м. Київ

**Стаж педагогічної роботи:** 24 років.

## *Система дидактичних ігор та вправ з використанням лялько терапії для розвитку дитини з особливими потребами.*

Сенсорний розвиток дитини – це розвиток її відчуттів і сприймань, формування знань про зовнішні властивості предметів (форма, розмір, колір, розташування у просторі).

Сенсорний розвиток – це фундамент для подальшого всебічного розвитку дитини, його інтелектуальних здібностей.



Підготовлена до школи дитина повина:

- ✓ мати точні сформовані знання про сенсорні еталони,
- ✓ вміти обстежувати предмети,
- ✓ аналізувати та робити висновки.

Працюючи у цьому напрямку, розвиваю аналізатори дитини:

- ✓ слухове сприймання, увагу – «чуттєве вухо»,
- ✓ зорове сприймання – «гостре око»,
- ✓ тактильне сприймання – «умілі руки».

Ж.Ж.Русо казав, що виховання має навчити дитину « дивитись, слухати і дотикатись» - і не тільки дивитись і слухати, а й до всього дотикатись, обстежуючи предмет пальчиками.

І тут на допомогу приходять ляльки-мотанки, мета яких не тільки сприяти організації педагогічного процесу, активізувати увагу, а також використовувати для навчання ведучу діяльність дошкільника – гру. Через гру з ляльками вирішую завдання з сенсорного розвитку дитини, супроводжуючи мовленням корекційно-розвивальну роботу.

### *1.Розвиток зорового аналізатора на корекційних заняттях під час дидактичних ігор за допомогою ляльки.*

#### *«Гостре око»*

Найважливіша умова зорового сприйняття – це вміння виділити предмети на загальному фоні, на основі чіткого розпізнавання контуру, кольору, форми, величини. Цьому сприяють такі ігрові завдання.

#### *Закріплення сенсорних еталонів – колір.*

##### **1. «Знайди ляльці килимок» (3 роки)**

Мета: вчити співвідносити основні кольори із зразком.

Завдання: знайди для ляльки килимок та постав її на нього.

Обладнання: 4 ляльки основних кольорів та 4 килимка основних кольорів.

Ускладнення: (для дітей 4-5 років) – килимки та ляльки мають блакитний, фіолетовий, рожевий та жовтогарячий колір.

##### **2. «Пригостимо ляльку чаєм» (3 роки)**

Мета: добирати предмети одного кольору та називати колір (червоний, жовтий, синій, зелений).

Завдання: знайти чашку та блюдечко такого ж кольору , як і платячко у ляльки та назви його.

Обладнання: 4 ляльки основних кольорів та 4 чашки і 4 блюдечка.

Ускладнення: (для дітей 4-5 років) – беремо відтінки кольорів: блакитний, фіолетовий, рожевий та жовтогарячий.

##### **3. «Знайди друзів для ляльки» (3 роки)**

Мета: співвідносити предмети однакові за кольором (основні кольори).

Завдання: знайди ляльці друзів такого ж кольору, як її плаття.

Обладнання: 4 ляльки, які мають вбрання основних кольорів та іграшки цих кольорів (зелена жабка, червоний зайчик, синя рибка, жовте курчатко та ін.).

Ускладнення: (для дітей 4-5 років) – закріпити знання про назви відтінків кольорів. Мовленнєвий розвиток: звертається увага на узгодження прикметників з іменниками (рожевий зайчик, блакитна рибка).

#### 4. « *Що може бути такого кольору?*» (4-5 років).

Мета: закріпити знання про назви основних кольорів та відтінків, уточнити уявлення про оточуюче середовище, активізувати лексичний запас дитини, вчити узгоджувати слова за родами, числами, відмінками.

Завдання: обери ляльку (з заплющеними очима), назви колір (відтінок) та згадай, що може бути такого кольору.

Обладнання: ляльки основних кольорів та відтінків.

Зелений – трава, листя, коник (діти складають словосполучення: іменник та прикметник, узгоджуючи слова за родами, числами, відмінками).

Жовтий – сонечко, квітка, поле, перець.

Червоний – помідор, вишні, яблуко, шапка.

Синій – небо, річка, волоськи, м'ячик, слива.

Спрощений варіант гри.

Обладнання: ляльки основних кольорів та відтінків, малюнки з предметами певних кольорів.

Завдання: діти обирають ляльку, потім малюнки предметів такого ж кольору.

Скажи: що червоне?....(яблуко)

червона?....(шапка)

червоний?... (помідор)

червоні?....(вишні)



Корекційний варіант гри, з метою автоматизації певного звуку.

(наприклад: автоматизація звуку Р)

Мета: уточнити знання про рожевий колір, автоматизувати звук Р на початку слів та узгоджувати слова у словосполученні за родами, числами, відмінками.

Завдання: для ляльки у рожевому вбранні підібрати малюнки предметів, які мають рожевий колір.

Обладнання: лялька у рожевому вбранні та малюнки з зображенням рожевих предметів (повинні бути малюнки предметів інших кольорів, щоб дитина обирала)

Хід гри: дитина обирає потрібні малюнки, педагог запитує:

Про що ти скажеш: рожева? (ракета, рукавиця, ручка) відповідають словосполученнями – рожева ракета...

Про що ти скажеш: рожевий? (рак, ранець, робот)

Про що ти скажеш: рожеве? (радіо)

Про що ти скажеш: рожеві? (рукавички, ракушки).

## 5. *«Кольорова веселка»* (5-6 років)

Мета: закріпити назви основних кольорів та відтінків. Знати послідовність кольорів, які розташовані у веселці (за допомогою віршика. Наприклад: Чапля осінь жде завзято буде сани фарбувати). Визначати 1-й звук у слові та називати колір на цей звук.

Завдання: згадай віршик, в якому є підказка, як розташовуються кольори у веселці та розташуй відповідно ляльки.

Обладнання: 7 ляльок, які мають платтячка кольорів веселки.

### *Закріплення сенсорних еталонів – розмір.*

#### *«Великий та маленький килимки»* (3 роки)

Мета: закріпити у дітей знання про розмір предметів та колір, співвідносити предмети за розміром та кольором.

Завдання: знайди для ляльки килимок, розташуй правильно ляльки, відповідно за кольором та розміром (велика червона лялька на великому червоному килимку, маленька червона лялька на маленькому червоному килимку).

Обладнання: 4 великі ляльки (основних кольорів) та 4 маленькі ляльки (основних кольорів), килимки великі та маленькі (основних кольорів).

Ускладнення: додаються 4 ляльки середнього розміру (основні кольори) та 4 килимка середнього кольору (основні кольори).

Дитина спочатку розташовує ряд ляльок, однакових за кольором по розміру - від великої до маленької. Потім підбирає лялькам килимки.

### ***Закріплення сенсорних еталонів – форма.***

#### ***«Знайди ляльці геометричну фігуру» (3 роки)***

Мета: закріпити знання про геометричні фігури та кольори. Співвідносити кольори та називати колір та фігуру.

Завдання: підбери для ляльки геометричні фігури такого ж кольору та назви.

Обладнання: 4 ляльки основних кольорів, геометричні фігури - коло, квадрат, трикутник (основних кольорів).

Ускладнення: (4-5 років) Додаються ляльки, які мають вбрання відтінків кольорів та геометричні фігури: прямокутник, овал.

### ***Закріплення сенсорних еталонів – орієнтування у просторі.***

#### ***1. «Знайди для ляльки будиночок» (3 роки)***

Мета: розвивати у дітей навички орієнтування у просторі, співвідносити основні кольори один з одним.

Завдання: проведи ляльку по доріжці та знайди для неї будиночок відповідного кольору.

Обладнання: 4 ляльки основних кольорів та ігрове поле, на якому переплутані



доріжки та 4 будиночка основних кольорів.

Спрощений варіант гри: на ігровому полі доріжки теж фарбуються відповідними кольорами і більш мають прямий напрямок.

Ускладнення: (4-5 років). На ігровому полі доріжки мають різну довжину, закріплюється поняття «довгий-короткий». Дитина проводить ляльки до будиночків та визначає у кого доріжка найдовша, у кого найкоротша.

## **2. « По якій доріжці піде лялька » (4 роки)**

Мета: закріпити у дитини навички орієнтування у просторі. Добирати предмети одного кольору та називати його. Узгоджувати іменники та прикметники у словосполученні (якого кольору предмет?).

Завдання: обери для ляльки доріжку до її будиночка (будиночки не розфарбовуються), проходячи по доріжці, ти повинен зібрати предмети такого ж кольору, якого плаття у ляльки.

Обладнання: 4 ляльки основного кольору; ігрове поле ,на якому розташовані 4 однакові будиночка та 4 доріжки, які ведуть до них, але біля кожної доріжки намальовані предмети одного кольору (наприклад: біля 1 доріжки - зелена груша, зелений огірок, зелені чоботи) – дитина проходячи по доріжці, називає правильно ці предмети.

Біля 2 доріжки – червоний помідор, червоне яблуко, червона сунічка, червоні вишні.

Біля 3 доріжки – жовтий лимон, жовте яблуко, жовта квітка, жовті туфлі.

Біля 4 доріжки – синій м'ячик, синя слива, синє перо, сині черевички.

### **1. «Ляльки грають у хованки » (3 роки)**

Мета: закріпити у дітей вміння орієнтуватись у просторі. Розвивати спостережливість, концентрувати увагу. Називати кольори ляльок. Вміти використовувати прийменники НА (ПІД). Вчити складати прості речення з прийменниками. (Лялька на стільці. Лялька під столом) Діти, які не розмовляють: Де лялька? Ось. Тут. (показують ляльку)

Завдання: на столі 4 ляльки, одна буде ховатись. Заплющ очі, відкрий та подивись, якої ляльки не стало та де вона знаходиться.

Рекомендації: ляльку розміщують так, щоб вона знаходилась у полі зору дитини, закріплюється розуміння дитини – розташування ляльки відносно предметів, меблі. На підлозі. Під столом. На полиці.

Обладнання: 4 ляльки одного кольору.

Варіант гри: закріпити просторове розташування: вверху-внизу.

Завдання: візьми та поклади ляльку у синьому вбранні на верхню полицю у шафі, а в червоному вбранні – на нижню.

Ускладнення: інструкції – поклади ляльки у червоному та синьому вбранні - на верхню полицю, у жовтому та зеленому вбранні – на нижню полицю.

#### **4. «Ляльки шикуються»**

Мета: закріпити у дітей орієнтування у просторі, розташовувати предмети один відносно іншого. Вчити рахувати до 4. Називати основні кольори.

Використовувати порядкові числівники (перша,... четверта).

Завдання: перед дитиною 4 ляльки. Візьми ляльку в червоному вбранні та постав її на перше місце, за нею – у синьому вбранні, потім – у жовтому вбранні, остання лялька у зеленому вбранні. Запитання до дітей: у якому вбранні лялька стоїть на першому місці? На останньому? Яка знаходиться між ляльками у синьому та зеленому вбранні? Яка за рахунком лялька у червоному вбранні? Яка за рахунком лялька у зеленому вбранні?

Обладнання: 4 ляльки основних кольорів

Ускладнення: (для дітей 4-5 років)

Беруть 8 ляльок основних кольорів і відтінків – розташовують у ряд, за інструкцією.

***Розвиток психічних процесів - пам'ять, увага, мислення.***

#### **1.« Якої ляльки не стало?» (3 роки)**

Мета: розвивати зорову пам'ять, увагу. Закріпити знання про основні кольори.



Завдання: заплюч очі, я приберу ляльку. Відкрий та скажи, якої ляльки не стало?

Обладнання: 4 ляльки основного кольору.

Ускладнення: (для дітей 4-5 років)

Беруть ляльки основних кольорів та відтінків.

## **2. «Що змінилось?» (3 роки)**

Мета: розвивати зорову пам'ять, увагу, мислення. Закріпити знання про основні кольори, орієнтування у просторі – де знаходиться лялька, відносно інших ляльок.

Завдання: заплюч очі, я поміняю 2 ляльки місцями. Відкрий очі і відгадай, які ляльки помінялись місцями (дитина називає колір, де розташовувалась лялька, між якими ляльками).

Обладнання: 4 ляльки основних кольорів

Ускладнення: (для дітей 4-5 років)

Беруть 8 ляльок основних кольорів та відтінків. Після того, як дитина добре виконує завдання, можна міняти місцями більшу кількість ляльок, але спочатку зберігати початок та кінець ряду незмінними.

## **3. «Постав ляльки на місця» (3-4 роки)**

Мета: розвивати спостережливість, зорову пам'ять, увагу, мислення. Закріплювати назви кольорів та навички орієнтування у просторі.

Завдання: ляльки вишикувались у ряд. Запам'ятай, яка стоїть на 1, 2, 3, 4 місцях. Заплюч очі. Ляльки розбіглись та забули, яка де стояли. Відкрий та допоможи лялькам зайняти правильне місце.

Обладнання: 4 ляльки основних кольорів.

Ускладнення: (для дітей 4-5 років)

Беруть 8 ляльок основних кольорів та відтінків. Дитина повина згадати та правильно розташувати усіх ляльок по порядку.

## *2. Розвиток тактильного аналізатора на корекційних заняттях під час дидактичних ігор за допомогою ляльки.*

### *Допитливі пальчики.*

Відоме народне прислів'я говорить «Розумні руки вчать голову». Узагальнив цю народну мудрість у своїх працях В.О.Сухомлинський, який підкреслював, що розумовий розвиток дитини – на кінчиках її пальців. Готуючи дитину до школи, дуже важливо приділяти увагу розвитку як загальної так і дрібної моторики.

Для цього використовую в корекційно-розвивальній роботі ляльки-зерновушки. Вони не тільки зацікавлюють дитину, але й залучають її до народних традицій, виховують патріотичні почуття. Ляльки оздоблені кольоровими віночками, наповненні різним зерном та насінням. Для дітей 3-4 років використовую велике за розміром насіння та зерно: горох, квасолю, гарбузове насіння.

Завдання для дітей: доторкнись, обчупай лялечку та відгадай, яке зерно в ній заховане. Знайди коробочку з цим зерном (потім можна використовувати шумові коробочки – кришечки кольорові).

Дидактична гра «Відгадай, якого кольору коробочка шуміла». Діти запам'ятовують, як торохтить горох, квасоля, гарбузове насіння, співвідносять колір кришечки та відтворений звук зерна. Потім з заплющеними очима слухають, як шумить одна коробочка. Відкривають очі та називають зерно, яке знаходиться у коробочці. Перевіряємо, відкриваємо коробочку.

Для старших дошкільнят, пропоную запам'ятати на дотик більш дрібне насіння та зерно: пшоно, гречка, соняшникове насіння, жито, кукурудза. Далі діти відгадують, яке зерно заховане у ляльці (до речі ляльки однакові за зовнішністю, щоб дитина не співносила зовнішній вигляд ляльки та назву зерна, яке у ній заховане). Наступний етап - шукають таке зерно у коробоч-



ках. Обов'язково проводжу лексико-граматичну роботу : «Що можна приготувати з пшона?» (пшоняну кашу, пшоняний суп) або «З чого можна приготувати кашу?» (з гречки – гречану, з пшона – пшоняну) « З чого можна приготувати суп?» (з квасолі – квасолевий суп, з гороху – гороховий суп).

Також приділяю увагу розвитку слухового аналізатора: діти співвідносять шум коробочки з зерном, яке у ній, запам'ятовують. Проводиться гра «Яка коробочка шумить?». Для дітей цього віку шумові коробочки мають кришечки відтінків кольорів. Відгадують – яка коробочка шумить (колір кришечки), потім називають, яке зерно у коробочці – можна перевірити, відкрити коробочку.

Після уточнення знань про дрібне насіння та зерно, ускладнюю завдання ляльками-зерновушками з великим зерном та насінням, раніше старші дошкільники з ним працювали. Перед дітьми 7 ляльок з зерном та 7 коробочок: вони згадують назву зерна, обшукують ляльок, співвідносять зерно та колір кришечки шумової коробочки. Проводиться гра «Яка коробочка шумить?».



### *3. Розвиток слухового аналізатора на корекційних заняттях під час дидактичних ігор за допомогою ляльки.*

#### *Уважні вушка.*

Продовжуючи працювати над розвитком слухового аналізатора, розрізняючи на слух немовні звуки (шумові коробочки з зерном – описані вище), використовуємо на заняттях ляльки-дзвоники. Вони також виготовлені з урахуванням національних традицій (віночки, сорочки-вишиванки), під спідничками у ляльок заховані різні за розміром та звучанням дзвоники. Ляльки мають різного кольору спіднички, адже тут дитина повинна пов'язати колір спідниці та звук, який вона почула.

Проводиться гра «Відгадай, яка лялька дзвенить?». Діти заплучують очі і слухають, потім відкривають і називають: наприклад, дзвеніла лялька у рожевому вбранні. Можна обирати ведучого за допомогою лічилки. Коли діти впевнено називають, яка лялька дзвеніла, ускладнюють завдання: спочатку дзвенить одна лялька, потім інша. Діти відгадують.



## *Рекомендації щодо впровадження лялькотерапії у корекційно-розвивальну роботу з дошкільниками*

Лялькотерапія є тією дорогою, яка веде кожну людину до себе самої.

Самовираження за допомогою лялькотерапії дозволяє відкрити нові грані, нові якості особистості дитини. Використовуючи різні види завдань з ляльками-мотанками, на корекційних заняттях можливо створити сприятливі умови для гармонізації внутрішнього світу дитини, розвивати її творче мислення, корегувати психоемоційний стан.

Крім цього, лялькотерапія або корекція творчим самовираженням глибоко впливає на основні компоненти структури особистості, сприяє духовному розвитку дитини, разом з цим вона є безцінним стимулом для розвитку мовленнєвих вмінь та навичок дитини, створюючи невимушені умови для мовної активності на корекційних заняттях. Підсумовуючи досвід роботи можна визначити такі основні етапи роботи:

